

Número 42 (juny 2019)

INICI / DEL PROCÉS DE TRIA A LA PRESCRIPCIÓ DE LECTURES LITERÀRIES A LA BIBLIOTECA

Del procés de tria a la prescripció de lectures literàries a la biblioteca

📄 Versão portuguesa

</> Metadades

Patrícia de Almeida

Professora
Faculdade de Letras
Departamento de Filosofia, Comunicação e Informação
Universidade de Coimbra

mebpatricia@gmail.com

DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/BiD2019.42.19>

Citació recomanada

Almeida, Patrícia de (2019). "Del procés de tria a la prescripció de lectures literàries a la biblioteca". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 42 (juny) . <<http://bid.ub.edu/42/almeida.htm>>. DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2019.42.19> [Consulta: 27-06-2019].

Resum

Introducció: aquest treball se centra en el procés de tria de lectures literàries, relacionant els actes de

mediació de la lectura, implícita i explícita, amb les pràctiques de prescripció lectora.

Objectiu: conèixer millor el procés de tria de lectures literàries per part dels usuaris de la biblioteca, per obtenir pistes per a possibles adaptacions de les pràctiques de prescripció lectora, en l'àmbit de la mediació de la informació.

Metodologia: estudi de cas, mitjançant un qüestionari a joves lectors.

Resultats: es confirma que el públic femení llegeix més llibres de ficció, que la tria de les lectures s'efectua principalment a la biblioteca i no amb anterioritat i que es reconeix el paper especialitzat dels professionals de la biblioteca en la prescripció de lectures. A més, es constata que hi ha serendipitat i solitud del lector en el moment de la tria de lectures i que la matèria de l'obra literària es considera l'element més rellevant, tant en el moment de la tria com en el de la prescripció lectora. Es conclou que es poden adaptar les pràctiques de prescripció de lectures literàries als interessos i comportaments dels lectors, especialment apostant per la mediació implícita de la informació.

Resumen

Introducción: este trabajo se centra en el proceso de elección de lecturas literarias, relacionando los actos de mediación de la lectura, implícita y explícita, con las prácticas de prescripción lectora.

Objetivo: conocer mejor el proceso de elección de lecturas literarias por parte de los usuarios de la biblioteca para obtener pistas para posibles adaptaciones de las prácticas de prescripción lectora en el ámbito de la mediación de la información.

Metodología: estudio de caso, mediante un cuestionario a jóvenes lectores.

Resultados: se confirma que el público femenino lee más libros de ficción, que la elección de las lecturas se efectúa principalmente en la biblioteca y no con anterioridad y que se reconoce el papel especializado de los profesionales de la biblioteca en la prescripción de lecturas. Además, se constata que hay serendipia y soledad del lector en el momento de la elección de lecturas y que la materia de la obra literaria se considera el elemento más relevante, tanto en el momento de la elección como en el de la prescripción lectora. Se concluye que se pueden adaptar las prácticas de prescripción de lecturas literarias a los intereses y comportamientos de los lectores, especialmente apostando por la mediación implícita de la información.

Abstract

Introduction: This article focuses on the process by which library users select works of fiction and considers the importance of informal and formal literacy mediation in readers' advisory practices.

Objective: To understand in greater detail how users select works of fiction in order to tailor readers' advisory practices in the area of literacy mediation.

Methodology: The research took the form of a case study using a questionnaire addressed to young readers.

Results: The questionnaire showed that young women read more works of fiction than young men and that library users generally chose a book at the moment they visited the library rather than beforehand. Library professionals were important in providing readers' advisory. The questionnaire also revealed that the moment when a book was chosen was characterised by its solitary nature, its lack of planning and the importance given to chance discovery. Furthermore, the subject of the work of fiction was considered to be the most important factor in the choice, both for the user and in readers' advisory practices. The article concludes that readers' advisory practices can be tailored to library users' interests and behaviour, and that it is especially important for library professionals to find informal ways to work as literacy mediators.

Paraules clau: Qüestionaris, Adolescents, Literatura, Foment de la lectura, Biblioteques

Keywords: Questionnaires, Teenagers, Literature, Reading promotion, Libraries

---

Rebut: 29/11/2018. Acceptat: 04/03/2019.

1 Introducció

A la majoria de biblioteques, la feina principal és el foment de la lectura, que obre camins perquè els individus de qualsevol edat se sentin sempre amb ganes de llegir (Almeida Júnior; Bortolin, 2007). En aquest sentit, la mediació de la lectura és una tasca bàsica i transversal en la feina dels professionals de la informació, particularment dels bibliotecaris. Per aquesta raó, les ciències de la informació consideren la mediació com "uma ação influente nos processos informacionais, tratando-se de procedimento profissional qualificado, comum em bibliotecas e em outros ambientes de uso intensivo de informação, considerando-se a autonomia e a subjetividade de quem oferta e de quem usa a informação" (Arruda; Oliveira, 2017, p. 231).

Tanmateix, aquesta mediació no es limita a les activitats directament relacionades amb el públic i també és present en totes les accions dels professionals de la informació (Almeida Júnior; Bortolin, 2007, p. 6). La mediació de la informació es mostra, de forma genèrica, com una interferència que determina tota la feina del bibliotecari; específicament, les accions vinculades a l'organització del coneixement constitueixen actes de mediació en el dia a dia dels professionals de la informació (Almeida Júnior; Neto, 2014). Per això, en termes més generals, es considera que qualsevol "intromissió" entre un lector i un document, duta a terme per un professional qualificat, és, sens dubte, un acte de mediació. Cal destacar que, entre d'altres i tal com defensen Almeida, Farias i Farias (2018), el paper del mediador exigeix una sèrie de competències relacionades amb l'organització, la representació, l'accés, la utilització, l'apropiació de la informació i el comportament humà, respecte de les necessitats informacionals dels usuaris.

Alguns autors indiquen que es pot distingir entre mediació implícita i mediació explícita (Almeida Júnior; Bortolin, 2007; Santos; Renault, 2018). Des del punt de vista de l'usuari, la primera es constata en la catalogació dels documents, des del moment en què l'adquisició i el tractament tècnic representen una interferència que media el document i el lector. És el mateix que assenyalen Redigolo i Silva (2017), quan afirmen que les activitats relatives al tractament temàtic de la informació formen part de la relació entre l'usuari i la informació i que aquesta mediació exigeix dels professionals certes habilitats, coneixements tècnics i un compromís amb la societat —el coneixement registrat es media, la qual cosa permet que es converteixi en coneixement socialitzat. Malgrat la importància social, Neto i Almeida Júnior (2017) indiquen que es pensa poc en la mediació implícita i es debat poc en els estudis d'aquesta àrea i que, comparativament, s'ha dut a terme molta més recerca i discussió sobre la mediació explícita.

Potser pel fet de ser més notòria, la mediació explícita és més (re)coneguda. Entre d'altres, es poden indicar fàcilment activitats com ara trobades amb escriptors i il·lustradors, comunitats de lectors, l'hora del conte, treballs amb poesia, maletes de llibres, fires del llibre, diaris de lectura, representacions o petits espectacles teatrals (Frizon; Grazioli, 2018), etc. És des d'aquesta perspectiva des de la qual s'ha de parlar de la prescripció lectora com un acte de mediació explícita. La prescripció de lectures es pot presentar com una iniciativa de servei d'informació, per exemple, per mitjà de les activitats de mediació esmentades anteriorment, o com una sol·licitud directa i declarada dels lectors, més semblant al servei de referència, que també és un acte de mediació clar. De manera automàtica i mitjançant canals digitals, la prescripció lectora també es pot implantar a través d'un sistema intel·ligent que proporcioni suggeriments personalitzats (prescripcions) als usuaris sobre una determinada matèria (o diverses). (Moya, 2013).

No és el més habitual que, en entrar a una biblioteca, els lectors sàpiguen per endavant el document que sol·licitaran i llegiran. Umberto Eco (1994) considera, fins i tot, que és un error pensar que el lector va a la biblioteca a demanar un llibre el títol del qual ja coneix; per això, una de les funcions de la biblioteca i dels seus professionals és (fer) descobrir llibres que no se sospitava que existien i que poden esdevenir molt importants per als lectors. En

aquest context, els bibliotecaris estan considerats com a agents especialitzats de la informació, pel que fa a la mediació i a la prescripció lectora, per la qual cosa els usuaris sol·liciten amb freqüència que hi intervinguin, especialment quan es tracta de lectors més joves o immadurs.

Segons Almeida Júnior i Bortolin (2007, p. 3), "quanto mais imaturo o leitor, mais precisará de um outro 'personagem' no processo de leitura, que denominamos de mediador de leitura". En aquests casos, una possible falta de mediació especialitzada implicarà canvis importants, tant pel que fa a la manera com s'arriba al lector com a les característiques discursives dels textos (Lluch, 2010). D'aquesta manera, la biblioteca és, sense cap dubte, una referència en el projecte de formació de lectors; per això, si un alumne arriba als estudis superiors sense maduresa lectora, vol dir que no hi va haver una continuïtat en les accions de promoció de la lectura, és a dir, un seguiment del procés de formació de lectors en l'etapa escolar anterior (Silva, 2015).

A més, les biblioteques escolars són, des de molt aviat, una referència en les prescripcions lectores (començant per la lectura infantil i, més tard, juvenil i adulta), i habitualment promouen accions diversificades en l'àmbit de la mediació de lectura (Netzel, 2017), amb l'objectiu de dur el lector cap a noves descobertes i noves aventures (Almeida Júnior; Bortolin, 2007). Tot això succeeix tant en el préstec sistemàtic de llibres per llegir a casa com en les accions de foment de la lectura constants i diversificades (Gomes; Bortolin, 2011). No poques vegades, fins i tot la mediació de la lectura en l'entorn familiar es basa en la mediació en l'entorn escolar (Balça; Azevedo; Barros, 2017; Frizon; Grazioli, 2018). Per aquest motiu, l'actuació del bibliotecari escolar o professor bibliotecari es considera imprescindible en la mediació de la lectura i la formació de lectors (Bicheri; Almeida Júnior, 2013), en alguns casos basada en un simple suport oral (Bortolin; Cavalcante; Neto; Almeida Júnior, 2015). Es pot afirmar, llavors, que, en la gran majoria de casos, sense la intervenció de l'escola (i, particularment de la biblioteca escolar), no es consolida degudament la lectura personal i que la disminució de la lectura a l'escola serà possiblement proporcional a la reducció de la lectura personal a l'edat adulta (Colomer; Manresa, 2008).

És comprensible que els treballadors d'una biblioteca, per molt petita que sigui, no coneguin a fons tots els documents de la col·lecció i que recorrin a la informació catalogràfica per buscar i recuperar millor els documents, particularment, mitjançant dades inherents a la classificació i la indexació. Mentre que la classificació permet situar una obra en una classe o domini específic del coneixement, la indexació possibilita un coneixement més detallat de les seves matèries. Així, el fet de tenir controlats els termes de les matèries permet que el bibliotecari pugui seleccionar i prescriure, amb més seguretat, les lectures que responen als interessos i les sol·licituds dels lectors.

Tradicionalment, en molts països, els textos de ficció no presenten termes d'indexació en la gran majoria dels catàlegs de les biblioteques; la classificació s'efectua per gènere literari i no pas per matèria (Almeida, 2019). D'acord amb la Classificació Decimal de Dewey, es destina el 800 a la literatura, el 810 a la literatura americana, amb notació 1 per a la poesia, 2 per al teatre i 3 per a la ficció americana. Igualment, la Classificació Decimal Universal destina el 81 als documents de literatura, amb els auxiliars de forma 82-1 per a poesia; 82-2 per a teatre; 82-3 per a prosa narrativa; 82-31 per a novel·la; 82-32 per a conte, i 82-4 per a assaig. Malgrat la utilitat a l'hora d'organitzar els documents de la biblioteca, aquest sistema no ajuda gaire a la tria de lectures, atès que, dins d'un sol gènere, hi ha una immensa varietat de possibilitats de lectura. Ni tan sols la divisió en subgèneres (per exemple, a la Classificació Decimal Universal, hi trobem una notació per a la novel·la psicològica, la novel·la històrica, la novel·la còmica, la novel·la religiosa, la novel·la policíaca...) serà suficient perquè un bibliotecari pugui certificar si una lectura és adequada o si es correspon amb el que busca el lector. Imaginem-nos que a un lector que està buscant una novel·la històrica, pensant en l'època medieval o en temes com la guerra colonial, se li recomana una novel·la amb un altre argument diferent o que passa en un altre moment històric.

Per això, la informació que s'obté mitjançant el procés de tractament tècnic del document literari pot ser que no ajudi prou a dur a terme una recuperació ràpida i eficaç de la informació o tria de lectures i, en conseqüència, que no sigui útil com a estratègia de mediació en l'àmbit de la prescripció lectora. Tot i això, cal reconèixer que la literatura es considera una àrea difícil, i fins i tot impossible, d'indexar per matèria, com a mínim de manera consistent, exhaustiva i específica, perquè està subjecta a ambigüitats i a la interpretació lliure (Hypén; Mäkelä, 2011; Fedeli, 2015). No obstant això, els catàlegs de biblioteques nord-americanes, angleses, finlandeses o poloneses mostren que la indexació per matèria de textos de ficció no és impossible (Almeida, 2019).

En un procés de tria de lectures literàries, i davant la impossibilitat de trobar un llibre per matèria (de la mateixa

manera que es podria fer en el cas de documents de no ficció), es preveu que el lector ho faci directament i sol·liciti ajuda al bibliotecari, i així reconegui el seu coneixement especialitzat per fer-ho. No obstant això, a partir dels motius que s'han exposat anteriorment, els sistemes de classificació bibliogràfica tampoc no faciliten la feina de prescripció lectora als professionals de la informació, que es veuen obligats a fer servir el seu coneixement personal si volen donar una resposta immediata a les sol·licituds dels lectors. Fedeli (2015) afirma que els usuaris cerquen per matèria, fins i tot quan es tracta d'obres de ficció i que el professional de la informació només té l'opció de recórrer a la seva experiència personal, tenint en compte que, segurament, hi haurà casos en què les sol·licituds dels usuaris no podran ser ateses. Aquest fet comportarà conseqüències nefastes per a la bona imatge de la biblioteca i dels professionals que hi treballen, i de la mateixa manera, per a la producció de coneixement i desenvolupament de les capacitats cognitives dels usuaris, atès que està demostrat que la pràctica de la lectura desenvolupa el vocabulari i la descodificació del missatge i propicia la construcció de circuits neuronals al cervell (Wolf, 2007).

En general, durant els darrers anys, són pocs els treballs i els investigadors de ciències de la informació i biblioteconomia que s'han interessat pel tema de la mediació (Arruda; Oliveira, 2017) i dels sistemes de prescripció (Alvarez; Vidotti, 2017) i no més, els que s'han centrat, en particular, en la mediació implícita de la lectura literària. Aquest factor serà la causa d'efectes perjudicials i previsibles, tant en la feina quotidiana dels bibliotecaris com en els hàbits de lectura de tota la població. Malgrat les comprensibles dificultats i obstacles, cal recordar que els bibliotecaris han d'esbossar trajectòries cognitives i dur-les a terme de manera conscient, a partir de pautes basades en els principis de la mediació implícita o explícita, que se centrin en les necessitats dels usuaris (Almeida; Farias; Farias, 2018).

En aquest context, les biblioteques han d'abordar les necessitats, expectatives i formes de pensar dels seus usuaris, per la qual cosa l'estudi del seu comportament és completament pertinent. Per tant, es proposa un estudi amb l'objectiu de conèixer millor el procés de tria de lectures literàries per part dels usuaris de la biblioteca, de manera que, en l'àmbit de la mediació de la informació, s'obtinguin pistes per a possibles adaptacions de les pràctiques de prescripció lectora.

2 Metodologia

Per assolir aquest objectiu, es duu a terme un estudi de cas exploratori, mitjançant un qüestionari, per escoltar de manera directa tots els usuaris d'una biblioteca. Es tria el públic jove perquè les seves pràctiques dictaran les dels adults en el futur i perquè són una base de treball per a adaptació, constitució o consolidació de pràctiques de prescripció lectora. D'altra banda, en algunes comunitats, els joves són el grup social que llegeix més llibres, revistes i llocs web (Federación de Gremios de Editores de España, 2018), i que presenten índexs més alts de motivació autònoma per a la lectura (Oliveira; Bzuneck; Oliveira, 2018).

Partint d'aquesta lògica, es va seleccionar una biblioteca d'un centre educatiu amb educació bàsica (3r cicle)¹ i secundària² per aplicar-hi el qüestionari, durant el mes de novembre del 2018. Es tracta d'una escola del nord de Portugal, a Felgueiras, i que és un mostreig de conveniència, atesa l'autorització de la direcció de l'escola i la inestimable col·laboració de la professora bibliotecària, que va fer possible l'estudi en un context real. El qüestionari està format per set preguntes, de les quals dues fan referència a la caracterització dels enquestats i cinc, a un procés de tria de lectures literàries immediat i dut a terme de manera efectiva per usuaris de la biblioteca.

La mediació d'un text literari no pot ser només convertir-lo en un pretext per dur a terme activitats didàctiques, sinó que implica un treball de mediació diferent del que s'efectua per a un text no literari (Silva, 2015). D'aquesta manera, se selecciona la lectura literària per la dificultat que aquest tipus de text representa per als professionals de la informació en l'àmbit de la prescripció lectora i també perquè es considera un gènere estrella (Federación de Gremios de Editores de España, 2018). S'ha optat per treballar:

1. la lectura literària personal i no relacionada amb el currículum, per no esbiaixar els resultats, ja que la tria d'aquesta darrera està condicionada pel professorat;
2. el text literari narratiu, ja que n'hi ha més quantitat a la biblioteca, si ho comparem amb el text dramàtic o el

text poètic.

El qüestionari es pot emplenar de manera voluntària en el moment del préstec, és anònim, individual i molt breu, amb respostes d'elecció múltiple i redactat amb un llenguatge simple per no obstaculitzar-ne la comprensió ni incomodar els alumnes. Aquest instrument ha estat elaborat i emplenat mitjançant els formularis de Google, perquè sigui més senzill omplir-lo i tractar-ne les respostes. Els resultats es presenten per pregunta i, així, es pot dur a terme la corresponent lectura i anàlisi de les dades obtingudes.

3 Presentació i discussió dels resultats

En aquest estudi hi han participat vint-i-vuit alumnes. El fet que el qüestionari hagi estat disponible durant un espai curt de temps, que sigui voluntari i que se cenneixi a un tipus concret de lectures justifica aquest nombre, sense que això invalidi els resultats obtinguts. Segons les afirmacions d'Alvarez i Vidotti (2017, p. 51), tots els usuaris col·laboren "no aumento da qualidade dos serviços, na construção das coleções, na representação e organização da informação, assim como na co-participação para solução das necessidades de outros usuários". Així, s'admet que la paraula d'uns és important per comprendre la paraula dels altres i per al funcionament de la biblioteca. Aquest servei d'informació i aquests alumnes no tenen res que els diferenciï dels seus congèneres, tot i que els resultats enumerats a continuació s'interpreten en l'àmbit particular d'aquest estudi i no se n'infereix informació general.

■ Caracterització dels enquestats

El nivell d'estudis dels enquestats és majoritàriament el 3r cicle de l'educació bàsica, normalment alumnes d'entre 12 i 15 anys, tot i que l'educació secundària estigui representada per gairebé el 36 %, que correspon a alumnes d'entre 15 i 18 anys.

El públic femení representa gairebé un 68 %, un resultat que es pot considerar en línia amb altres estudis semblants, especialment el d'Oliveira, Bzuneck i Oliveira (2018), en què les noies estaven dues vegades més representades en el clúster relatiu als índexs alts de motivació autònoma per a la lectura i moderats de motivació controlada. A més, els últims informes de la Federación de Gremios de Editores de España (2018) revelen que les dones llegeixen més llibres, revistes i xarxes socials, mentre que els homes prefereixen la lectura de premsa, blogs i fòrums. El públic masculí està representat per prop d'un 32 %.

■ Tria de lectures literàries

Pel que fa a l'inici del procés de tria de lectures, gairebé el 86 % dels enquestats encara no havien triat el llibre que llegirien en el moment d'entrar a la biblioteca i només el 14 % sí que ho havia fet. Aquests resultats corroboren la literatura d'aquesta àrea que afirma que, en la gran majoria de casos, els lectors trien les lectures a la mateixa biblioteca i no abans, fet que dona la raó a autors com Eco (1994). Es confirma que, en la majoria de casos, el lector va a la biblioteca a la recerca d'alguna cosa nova i desconeguda, no per trobar-hi el que ja coneix.

Per fer la tria, el 53,6 % dels enquestats busquen sols a les prestatgeries fins que troben el llibre que els interessa; el 42,9 % demanen el llibre directament al bibliotecari o a l'auxiliar de biblioteca, i el 3,5 % consulten el catàleg i hi confirmen la localització del llibre a les prestatgeries.

Pel que fa a aquesta qüestió, cal destacar la manca d'autonomia i el poc ús que es fa del catàleg a la biblioteca per part dels usuaris joves. És probable que aquest percentatge reflecteixi el fet que el catàleg serveix d'ajuda per a la localització dels llibres, però no per a la tria de lectures literàries, tal com ja s'ha comentat anteriorment, a causa de la manca d'indexació per matèria i pel fet que el tractament temàtic de la informació s'efectua per forma/gènere. Així, s'entén per què gairebé el 43 % dels alumnes han sol·licitat la intervenció especialitzada de recursos humans de la biblioteca per seleccionar les lectures. Aquesta dada dona la raó als investigadors que defensen que a la

majoria dels lectors joves els cal un reforç o acompanyament durant el temps que dediquen a la lectura i a la tria de les seves lectures (Dueñas Lorente; Tabernero Sala; Calvo Valios, 2016). Tot i que es tracta d'un mètode de tria de lectures vàlid, és preocupant constatar que la majoria dels alumnes busca un llibre als prestatges tot sol, fins que aconseguen trobar alguna cosa que encaixi amb els seus interessos i necessitats.

La serendipitat és un terme procedent de l'anglès *serendipity*, encunyat per l'escriptor Horace Walpole el 1754 (Alvarez; Vidotti, 2017), i que designa els imprevistos o descobriments casuals. Malgrat ser una casualitat agradable, en els entorns informacionals, la serendipitat no ha de ser majoritària en relació amb la tria de lectures. Això mateix serveix no només per al temps que es dedica al procés de selecció, sinó també perquè hi ha moltes possibilitats que el lector surti de la biblioteca sense cap llibre o sense un llibre que encaixi realment amb els seus interessos. En el cas de l'estudi, les conseqüències seran més greus perquè es tracta d'un públic jove, amb mecanismes de tria literària poc consolidats. D'altra banda, entre les funcions de la biblioteca, hi ha la de facilitar les tries dels lectors i proporcionar una recuperació ràpida de la informació i, amb aquest objectiu, cal recordar la quarta llei de la biblioteconomia de Ranganathan: estalvieu temps als lectors! L'acompanyament del lector i la rendibilització del seu temps seran possibles gràcies a la implantació d'un sistema de prescripció lectora que actuï de manera proactiva i sistemàtica i que ofereixi als usuaris recomanacions de productes o serveis relacionats amb els seus interessos o necessitats (Alvarez; Vidotti, 2017).

En el transcurs del procés de tria de la lectura literària, el 46,4 % dels alumnes van demanar la lectura recomanada pels recursos humans de la biblioteca, cosa que demostra que són professionals reconeguts de prescripció lectora i confirma la necessitat d'orientació que requereix el públic jove. El 32,1 % dels enquestats van escollir la lectura tots sols, fet que és preocupant pels motius esmentats anteriorment. Els percentatges restants mostren la influència escassa dels altres actors en la tria de lectures literàries, és a dir, familiars i amics (7,1 %) i professors (7,1 %). Sorprenentment, cal destacar la poca rellevància de la prescripció de lectures dels mitjans de comunicació o les xarxes socials (3,6 %), potser més del gust del públic juvenil, així com de les activitats de mediació de la biblioteca (3,6 %), és a dir, les que duu a terme per iniciativa pròpia en modalitat explícita. Cap usuari va manifestar la influència d'editors o llibreters.

En el procés de tria de lectures literàries, l'element considerat com a més importat va ser la matèria (50 %), seguit del títol del llibre (39,3 %) i, en una proporció molt menor, l'edició (7,1 %) i el gènere literari (3,6 %). Elements com l'autor, les imatges o l'estil d'escriptura no van ser esmentats pels enquestats. Aquestes dades mostren que, tot i que els sistemes de classificació bibliogràfica organitzin i descriguin el text literari per la forma/gènere, aquest aspecte no és el més rellevant. Segons els usuaris d'aquesta biblioteca, la matèria del llibre és l'element més important en la tria de lectures literàries. D'acord amb Fedeli (2015), aquesta informació demostra que els usuaris busquen la matèria del text literari en el moment de la tria de la lectura literària. D'aquesta manera, i a pesar de tot el que ja es fa en l'àmbit de la mediació de la lectura explícita, es planteja la hipòtesi que es pot facilitar i millorar el procés de tria i prescripció lectora mitjançant la mediació de lectura implícita, especialment pel que fa a la indexació per matèria de les obres literàries.

Els resultats de la pregunta 7 corroboren aquesta darrera idea. En el moment de la prescripció lectora, a una gran part d'aquests usuaris de la biblioteca els agradaria saber-ne més sobre la matèria (temes, acció, personatges, espais geogràfics, època...) —el 78,6 %. A una distància considerable, hi trobem la preferència per la informació sobre el llibre (gènere literari, edició, premis...) —17,9 %— i per la informació sobre l'autor (vida, obra, corrent literari, estil d'escriptura...) —3,5 %. Aquestes dades indiquen que el camí de la prescripció de lectures literàries ha de tenir més en compte la matèria de les obres i prioritzar els ítems relacionats amb aquest aspecte.

4 Consideracions finals

Aquest estudi estableix pistes de treball rellevants i sembla indicar que es pot fer molt més en l'àmbit de la prescripció lectora, en concret pel que fa a les lectures literàries i als lectors immadurs. En relació amb el moment, cal centrar els esforços en l'abans i sobretot en el durant (el temps que els usuaris passen a la biblioteca). El després estarà buit si el lector no troba l'objecte que li interessa o que necessita, i si aquest buit es repeteix, si el camí és

solitari, llavors serà inevitable que el lector posi en dubte l'interès de la biblioteca, la seva finalitat i la seva missió (Cabral, 2017). Malgrat la gran quantitat i el reconeixement de les activitats de mediació de la lectura literària, es recomana que es faciliti el camí als usuaris, a fi que les demandes d'informació s'atenguin sempre i en temps útil, sense que es deixi el lector tot sol ni se'l destini a la serendipitat.

Silva (2015, p. 488) recorda que "se para nadar é preciso piscina e água, para aprender a ler é preciso que haja livros, biblioteca e mediação de leitura". Igualment, es considera que queda feina per fer en la millora dels serveis de prescripció lectora i la simplificació del procés de tria de lectures literàries. En termes més específics, la mediació de la lectura literària s'ha d'adaptar als comportaments i interessos dels usuaris i se'n poden perfeccionar els aspectes implícits, en particular els que fan referència a la indexació per matèria, que, tradicionalment, ha estat gairebé inexistent per a les obres de ficció (Almeida, 2019).

A partir de les pistes deixades per aquest estudi, caldrà que els professionals de les biblioteques dediquin més esforços a la prescripció de lectures i que atorguin més rellevància al tractament temàtic de les obres literàries. Per aconseguir-ho, cal aprofundir en les pràctiques de mediació implícita (concretament, la indexació per matèria) i centrar-se en el moment anterior a l'entrada de l'usuari a la biblioteca. En aquest context, es considera factible la utilització d'eines digitals, no només per emmagatzemar i recuperar la informació, sinó també per a les dinàmiques de mediació de la lectura, especialment per a les pràctiques de prescripció lectora. Aquestes eines poden ser útils en la mesura que permeten un filtratge demogràfic (basat en les preferències dels usuaris amb característiques similars, per exemple, edat, sexe o any lectiu), un filtratge col·laboratiu (per semblança de característiques dels usuaris) o un filtratge basat en el contingut (a partir del perfil d'opcions i valoracions d'un lector, recomana una cosa semblant a l'interès que ja ha demostrat aquest mateix lector, o una utilització combinada de totes dues) (Moya, 2013). La prescripció lectora com a base d'aquests mecanismes pot facilitar processos i evitar la pèrdua de temps, així com la soledat del lector en el moment de la tria de lectures literàries.

Aquest treball topa amb limitacions de caire quantitatiu, per la qual cosa es proposa que tingui una continuïtat en el temps i en altres biblioteques, perquè, més endavant, es puguin dur a terme generalitzacions. Tot i això, l'estudi tracta aspectes rellevants per comprendre les necessitats dels usuaris, poc treballades per les ciències de la informació, i proposa pistes de recerca i d'adaptacions de les pràctiques de prescripció de lectures literàries en el context de la biblioteca.

Bibliografia

Almeida, Larisse; Farias, Gabriela; Farias, Maria Giovanna (2018). "Competências do bibliotecário: o exercício da mediação implícita e explícita na biblioteca universitária". *Revista Ibero-Americana de Ciência da Informação*, vol. 11, n.º 2, p. 431–448. <<http://www.brapci.inf.br/index.php/article/view/0000030276/07d619f5d4a23b69ef07b3d3c53b208d>>. [Consulta: 12/10/2017].

Almeida, Patrícia (2019). "Tendencias europeas en la indización por asunto de ficción narrativa". *Anales de Documentación*, vol. 22, n.º 1, p. 1–10. <<https://revistas.um.es/analesdoc/article/view/339791>>. [Consulta: 18/01/2019].

Almeida Júnior, Oswaldo; Bortolin, Sueli (2007). "Mediação da Informação e da Leitura". *II Seminário em Ciência da Informação - UEL* [Conference paper], Londrina, 2007, p. 1–13.

Almeida Júnior, Oswaldo; Neto, João (2014). "Mediação da informação e a Organização do Conhecimento: interrelações". *Informação & Informação*, vol. 19, n.º 2, p. 98–116. <<http://www.uel.br/revistas/uel/index.php/informacao/article/view/16716>>. [Consulta: 12/10/2017].

Alvarez, Edgar; Vidotti, Silvana (2017). "Sistemas de Recomendação para Centros de Recursos para el Aprendizaje y la Investigación". *Informação & Tecnologia (ITEC)*, vol. 4, n.º 2, p. 46–62. <<http://www.periodicos.ufpb.br/ojs/index.php/itec/article/download/40537/21037>>. [Consulta: 18/10/2018].

Arruda, Maria Izabel; Oliveira, Hamilton (2017). "Um olhar sobre a evolução do conceito de mediação na Ciência da

Informação". *Revista Ibero-Americana de Ciência da Informação*, vol. 20, n. ° 1, p. 218–232. <<http://www.ies.ufpb.br/ojs2/index.php/ies/article/view/6951>>. [Consulta: 03/10/2018].

Balça, Ângela; Azevedo, Fernando; Barros, Lúcia (2017). "A formação de crianças leitoras: a família como mediadora de leitura". *Revista Educação Pública*, vol. 26, n. ° 63, p. 713–727.

Bicheri, Ana; Almeida Júnior, Oswaldo (2013). "Bibliotecário escolar: um mediador de leitura". *Biblioteca Escolar em Revista*, vol. 2, n. ° 1, p. 41–54.

Bortolin, Sueli; Cavalcante, Luciane; Neto, João; Almeida Júnior, Oswaldo (2015). "Oralidade, mediação da informação e da literatura na escola". XVI Encontro Nacional de Pesquisa em Ciência da Informação – ENANCIB [Conference paper]. João Pessoa, 2015.

Cabral, Luísa (2017). "Um futuro sempre presente: a continuidade da missão da Biblioteca Nacional de Portugal". *Biblos*, vol. 3, n. ° 3, p. 149–167. 2017. <https://doi.org/10.14195/0870-4112_3-3_7>. [Consulta:09/09/2018].

Colomer, Teresa; Manresa, Mireia (2008). "Lecturas adolescentes: entre la libertad y la prescripción". En: Camps, A; Milian, M. (coords.). *Miradas y voces. Investigación sobre la educación lingüística y literaria en entornos plurilingües*. Barcelona: Editorial Graó, p. 105–130.

Dueñas Lorente, José; Taberero Sala, Rosa; Calvo Valios, Virginia (2016). "Lecturas juveniles: best-sellers y títulos académicos. Notas para una caracterización de la lectura". *Didáctica. Lengua y Literatura*, vol. 28, p. 49–68. <[doi:10.5209/DIDA.54087](https://doi.org/10.5209/DIDA.54087)>. [Consulta: 30/08/2018].

Eco, Umberto (1994). *A Biblioteca*. Lisboa: Difel Difusão Editorial.

Fedeli, Sara (2015). "La soggettazione della narrativa per bambini e ragazzi". *Italian Journal of Library, Archives, and Information Science*, vol. 6, n. ° 3, p. 101–120. <<https://doi.org/10.4403/jlis.it-11151>>. [Consulta: 13/08/2017].

Federación de Gremios de Editores de España (2018). *Hábitos de lectura y compra de libros en España 2017*. Madrid: Federación de Gremios de Editores de España. <<http://federacioneditores.org/img/documentos/HabitosLecturaCompraLibros2017.pdf>>. [Consulta: 20/11/2018].

Frizon, Josué; Grazioli, Fabiano (2018). "Mediação de leitura: possibilidades e experiências". *Revista Diálogos*, vol. 6, n. ° 2, p. 1–13.

Gomes, Luciano; Bortolin, Sueli (2011). "Biblioteca escolar e a mediação da leitura". *Semina: Ciências Sociais e Humanas*, vol. 32, n. ° 2, p. 157–170. <<http://www.uel.br/revistas/uel/index.php/seminasoc/article/view/11962>>. [Consulta: 12/10/2018].

Hypén, Kaisa; Mäkelä, Eetu (2011). "An ideal model for an information system for fiction and its application: Kirjasampo and Semantic Web". *Library Review*, vol. 60, n. ° 4, p. 279–292.

Lluch, Gemma (ed.) (2010). *Las lecturas de los jóvenes. Un nuevo lector para un nuevo siglo*. Barcelona: Anthropos.

Moya, Ricardo (2013). *¿Que son los Sistemas de Recomendación?*. <<http://jarroba.com/que-son-los-sistemas-de-recomendacion/>>. [Consulta: 24/10/2018].

Neto, João; Almeida Júnior, Oswaldo. (2017). "O caráter implícito da mediação da informação". *Informação & Sociedade-Estudos*, vol. 27, n. ° 2, p. 253–263.

Netzel, Rosângela (2017). "Mediação de leitura, partilha e formação humana". *XVII Semana da Educação UEL 2017 – Educação e dilemas contemporâneos*, p.1883–1889.

Oliveira, Maria Fernanda; Bzuneck, José; Oliveira, Katya (2018). "Motivação para leitura: um estudo com adolescentes e a teoria da autodeterminação". *Anais do Congresso do Programa de Pós-Graduação em Psicologia da Universidade Estadual de Londrina*, n. ° 1, p. 62–68.

Redigolo, Franciele; Silva, Marli (2017). "A representação temática como mediadora implícita da informação em

bibliotecas universitàries". *Ponto de Acesso*, vol. 11, n. ° 2, p. 49–69.

Santos, F. P.; Renault, L. V. (2018). "A atuação do bibliotecário na mediação implícita da informação em bibliotecas universitàries". *REVES - Revista Relações Sociais*, vol. 1, n. ° 2, p. 314–323. <<https://doi.org/10.18540/revesv11iss2pp0314-0323>>. [Consulta 12/11/2018].

Silva, Rovilson (2015). "Formar leitores na escola: o projeto pedagógico, a biblioteca escolar e a mediação". *Informação & Informação*, vol. 20, n. ° 3, p. 487–506. <<http://www.uel.br/revistas/uel/index.php/informacao/article/viewFile/15390/17677>>. [Consulta: 28/01/2018].

Wolf, Maryanne (2007). *Proust and the Squid: The Story and Science of the Reading Brain*. New York: Harper Perennial.

Notes

¹Alumnes entre 12 i 15 anys segons el sistema educatiu portuguès.

²Alumnes entre 15 i 18 anys segons el sistema educatiu portuguès.

Facultat de Biblioteconomia i Documentació (UB)
(<http://www.ub.edu/biblio>)

Carrer Melcior de Palau 140, 08014-
Barcelona

Graus (<http://www.ub.edu/biblio/futurs/>)

Màsters (<http://www.ub.edu/biblio/masters/masters.html>)

Doctorat (<http://www.ub.edu/biblio/doctorat-dinformacio-i-documentacio-/doctorat-dinformacio-i-documentacio-en-la-societat-del-coneixement.html>)

Altres estudis (<http://www.ub.edu/biblio/cursos-de-formacio-continuada/altra-oferta-formativa.html>)

Recerca (<http://www.ub.edu/biblio/recerca/7.html>)

**Estudis de Ciències de la Informació
i de la Comunicació (UOC)**

(<http://www.uoc.edu/portal>

[/ca/estudis_arees](#)

[/ciencias_informacio_comunicacio](#)

[/docencia/index.html](#))

Rambla del Poble Nou, 156, 08018-

Barcelona (publicacions@uoc.edu

(<mailto:publicacions@uoc.edu>))

Oferta formativa (<http://www.uoc.edu>

[/portal/ca/estudis_arees](#)

[/ciencias_informacio_comunicacio](#)

[/docencia/oficials/index.html](#))

Coneix la UOC (<http://www.uoc.edu>

[/portal/ca/universitat/index.html](#))

Recerca i innovació

(<http://www.uoc.edu/portal>

[/ca/recerca-innovacio/index.html](#))

Viu la UOC (<http://www.uoc.edu>

[/portal/ca/viu-la-uoc/index.html](#))

Estudia a la UOC

(<http://estudis.uoc.edu/>)
